To skûtsjesilen mei it âlde Grouster fearskip

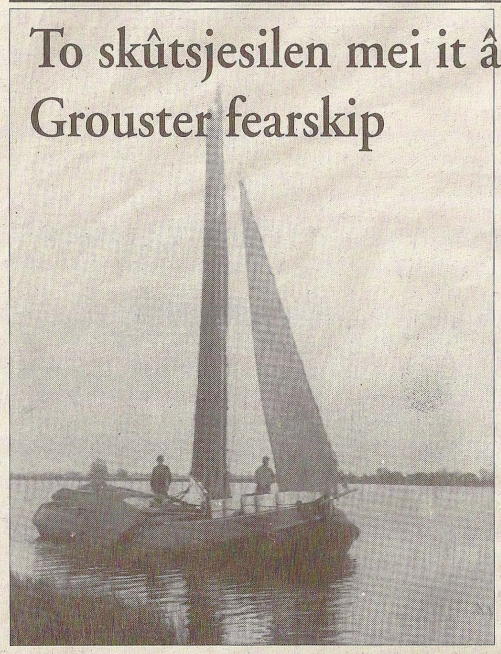

It "Dorp Grouw" yn 1899 op in simmermoarn. It skip draeit de Houke Sleat yn. Foare Sytze de Jong, midden Mindert Peekema, efter Wiebe Peekema.

In 1966 liet de drukkerij Firma van der Spoel en Co uit Grou een 12 pagina's tellend boekje verschijnen over de Peekema's en 'It Doarp Grouw'. Insiders weten dan, dat het over zeilen gaat. Wybe Peekema was vanaf 1873 eigenaar van het "eerste Grouster skûtsje". Als schipper was hij tijdens de wedstrijden tussen beurtschepen bijkans onverslaanbaar. Voor L. Brolsma (eigenaar van Firma van der Spoel en uitgever van de Frisia) was dit destijds reden genoeg om deze historie in een boekwerkje vast te leggen. Vandaag kunt U in deze Frisia nog eens nalezen wat Brolsma erover schreef.

"It sil to Grou wol min ofte mear bikend wêze, dat der yn earder jierren in Grouster skip west hat, dat by it skûtsjesilen safolle prizen woun, dat it op't lêst net mear meisile mocht. De bitûfte skippers dy't mei dat skip sylden, wiene Peekema's. Sa foar en nei ha wy wolris oer de prizen dy't dit skip helle hat, skreaun, mar troch sneupen fan Wiebe Peekema en Teake Hoekema is der noch it ien en 't oar foar 't ljocht kommen, hwêrby ek noch in pear nijsgjirrige foto's, dy't ek nedich yn de krante moasten, tocht ús.
Fan't iene komt it oare en doe't wy Peekema nei syn komôf fregen, kaem er mei in kompleet boekje foar it ljocht dat hjitte fan "Het Friese Geslacht Peekema", gearstald en útjown fan frou L.N.A. van Hiele-Pekema, yn 1949. Neijerhân is der noch mear oer dit geslacht skreaun en sa is it bewiis der dan nou dat de Peekema's, oft se har nou mei ien of mei twa e's skriuwe, ôfstamme fan it geslacht fan de Pecama's dy't út Lemsterlân komme. Har wapen wie in ikel mei dêrûnder in klaverblêd, op in grien fjild. Yn it begjin fan de achtjinde ieu wennen hja op'e Jouwer. In Jelle Wybes Peekema is dêr "grootschipper". Syn soan Wybe Jelles Pekema hat de beurt fan de Jouwer op Ljouwert.
Dy syn twadde soan wie Mindert Wybes Peekema, dy't hast as iennichste de namme mei twa e's skriuwt. Hy troude yn 1811 mei Hiltje Jacobs Nijdam en nei har forstjerren yn 1817 mei Geertje Gosliks Lykles. Hy is letter boer op'e Jirnsumersyl.
It trouwen fan Mindert Peekema mei syn Geartsje is net sa flot gien. De famylje Lykles wie Mennist en ek stiif Mennist. Mindert Peekema wie in man fan jeijen en hurdsilen.

Mar al hoe't de âlden har forsetten, it trouwen is trochgien en it houlik hat grif goed west. De âldste soan, in Wybe Minderts, is berne op 19 augustus 1820. Hy hat earst boer west yn it Hôflân to Grou. Oan de kant fan de Wergeasterfeart, dêr't de pleats fuort by stiet, hat noch lang in mole stien dy't noch de namme Peekema's mole hie. Yn 1928 is er ôfbrutsen. Letter hat er de buorkery oerjown en is beurtskipper op Snits en Ljouwert wurden, hwat it bigjin wie fan in tradysje dy't oant yn ús dagen bistien hat; letter is de auto foar't skip yn't plak kommen.
Dizze Wybe troude mei Tjitske Jentjes Breeuwsma. Hja krigen 5 bern hwerfan 't de jongste, Mindert Wybes, de beurt fan syn heit oernimt. Mindert is fan 1858, hy trouwt yn 1881 mei Janke Binnerts Haites. De âldste soan is dan Wiebe Minderts Peekema, berne 8 maeije 1882, troud mei Aaltje M. Bouma. Sa as bikend hat Wiebe Peekema ek de beurt hawn en wol fan 1910 ôf oant 1946.
De skriuwster fan it boekje oer it geslacht Peekema seit yn't algemien fan de Peekema's, dat hja tige rjuchtop rinne en de gewoante hawwe om elk rjucht oan to sjen. Sels inkelde fan de âldste leden sille noch noait mei de rêch tsjin it stoelbekling oan sitte. Geastlik hawwe hja in sterk fielen foar it rjocht, hwat hja ek ta utering bringe. Der soe oer it boekje wol mear to skriuwen wêze, hwant de Peekema's binne mei hiel hwat Grouster famyljes bisibbe. Jellema, Huisman, Nijdam, Leen, Dorhout en mear bikende nammen steane deryn. Wy komme dan nou op Wybe Minderts Peekema, berne op 19 aug. 1820 op Jirnsumersyl en stoarn 6 april 1892 to Wurdum. Dy Wybe hat in apart man west. Op'e foto, dy't wy hjirby ôfprintsje, kin men wol sjen dat it in gewante keardel wie. Hy woech in twahûndertfyftich poun en wie ûnwitend sterk. Dat kaem him yn syn birop fan beurtskipper wol fan pas. As er moal sjoude, hie er ûnder elke earm ien sek en naem dan ek noch yn elke hân in sek mei. Dat wien dan sekken fan hûndert poun. Yn Warten, dêr't er doe de priis mei it silen woun hie, krigen hja hwat spul mei konkurrinten. Doe't se út de herberge wei wer nei it skip tarounen, waerden hja ynsletten. "Rêd jim jim mar mei dy't foarinne", sei Peekema, "ik nim de eftersten wol". Der roun in hage by de dyk lâns en dêr smiet er seis man oerhinne. Sa as mear mei sterke mannen, wie er guodlik fan aerd, faeks to goed. Fan hûs út in ryk man, dy't foar syn erfporsje in sechtichtûzen goune meikrige, moast er oan 'e ein fan syn libben stipe wurde, Hy stie bikend as in man dy't net né sizze koe as men him jild to lien frege en dy't it de minsken ek net werom doarst to freegjen. Dêr is doe ek wol misbrûk fan makke. Tige typearjend foar him is ek hwat syn pakesizzer Wiebe Peekema my fortelde. As syn bern yn 'e hûs oangiene en spul makken; gie de heit yn 'e kelder, hwat de bern saforkriklik founen, dat se bigounen to gûlen en to jammerjen dat er mar wer út de kelder omheech kaem. Hy hat dos wol hwat psychologysk ynsjoch hawn. Wurdt syn heit as in echte sylder en jager biskreaun, de soan hie dêr ek wol nocht oan. Yn de âlde seilmakkersboeken fan S. Molenaar stiet in hiele rige fan tugen út de tiid doe't Wybe noch boer of "huisman", sa't er yn it boek neamd wurdt, wie:

Fok: voor 10.65 meter; achter 9.80 meter; onder 4.30 meter.
Mei dit túch en fansels mei it skip dat der by hearde, hat de namme Peekema bikendheit krige yn de silerswrâld. It skip wuon hast oeral de priis en waerd sels op't lêst útsluten "wegens meerdere bekwaamheid". It skip is makke yn 1861 by Eeltsje Holtrop van der Zee "Eeltsjebaes"- op 'e Jouwer. Earste eigner wie Gerben Zuidema, de namme fan it skip is "Ebelina". Twadde eigner is Jochem Jentsjes Zuidema, bûter- en tsiiskeapman. It foer tiisdeis op Snits en freeds op Ljouwert. Tredde eigner wie Jacob de Groot. Fjirde eigner wurdt Wybe Peekema Sr. Dy bigjint mei it skip to hurdsilen. Joege Stok is syn stjurman. De namme fan it skip is "Dorp Grouw". It hie mear fan in boeijer, de boaijem wie net flak mar roun. It moat 40 foet (12 meter) lang west hawwe.

In offysjeel stik

"Volgens meetbrief d.d. 16 Julie 1861, afgegeven in de provinciale Directie Leeuwarden, district Leeuwarden, Gemeente Grouw n: 46 en onderteekend door den Scheepmeter H. Voskuil is het overdekt weerschip genaamd Ebelina, liggende te Leeuwarden, en in eigendom toebehoorende aan en gebruikt wordende door Gerben J. Zuidema, gemeten op 6 el 75 duim lengte, 2 el 33 duim wijdte en 1 el 17 duim holte en gelijkt op 18 tonnen, onder het jaarnummer 46. De merken zijn gesteld op de plecht in de stuurstoel en de meting is geschied zonder zetboorden. In Mei 1862 werden, ieder voor 1/3 deel mede-eigenaar A.P. v.d. Velde en P. Boltjes te Grouw. 1 julie 1871 ging het in eigendom over aan Jogchun Jentjes Zuidema teGrouw. 3 Maart 1873 werd bij publieke verkoop eigenaar Wybe Peekema zonder beroep te Grouw, die het schip den naam gaf van Dorp Grouw en het bij koopcontract d.d. 27 Febr. 1877 overdroeg aan Goslik Minderts Peekema koopman te Poppingawier."
By it hurdsilen moast men it fan hurde wyn ha, dan wie it skip in klasse apart. It is to Harns bard, dat it tweintich minuten earder binnen wie as de twadde. Waeide it lykwols minder hurd, dan moast men mei in biskiedener plak tofreden wêze. It skip hat, foarsafier 't men neigean kin, fiifenfjirtich kear in priis woun, t.w. tweintich kear by "Oostergoo", sechtsjin kear by "Frisia", sawn kear to Snits, ien kear to Harns en ien kear op 'e Lemmer. It hurdsilen fan de beurt- en frachtskippers is ûntstien út de boomwedstriden dy't bygelyks de sylforiening "Oostergoo" op har programma hie. De skippers dy't dêr yn 1849 oan meidienen, fregen it bistjûr fan "Oostergoo" ofthja k om jild hurdsile mochten, hwat tastien waerd. Dat wie op Skûlenboarch, der't "Oostergoo" wol mear hurdsylde. De bineaming fan de skippen wie doe noch "Schepen van de eerste rang" en "Schepen van de tweede rang".
Fan doe ôf oan wiene de fearskippen in fêst nûmer by it hurdsilen fan "Oostergoo" en ek fan "Frisia". Wybe Peekema Sr. woun by "Oostergo" in 1874 en 1875 de earste priis, by "Frisia" yn 1873 de earste, en yn 1874 de twadde. Yn 1880 waerd it skip by "Frisia" útslutten "wegens meerdere bekwaamheid", mar yn 1886 wurdt op 'e gearkomste fan "Frisia" bisletten om net wer skippers bIûten te sluten. Yn 1880 bigjint de soan fan Wybe Peekema, ek mei to hurdsilen, wylst in 1902 Wybe Peekema Jr. yn earste priis woun.Yn 1909 is it skip forkoft oan Zandstra fan Berkeap. dy forkoft it wer oan Anne van Wijngaarden to Grou, dy't der soarte fan boeijer fan makke hat en it wyt opferve. Letter is it forkoft oan in Spaanstra fan Ljouwert, dy't it ynrjochte as blommeskip. Sont hat in Zijlstra fan Snits it as boeijer hawn, dy't er letter nei Hollân forkoft. Yn 'e, oarloch hat dy nochris to Grou lein; Peekema hat noch mei de nije eigner praten Wy ha in oprop yn 'e "Waterkampioen" hawn foar it skip, as it noch yn wêzen is, mar dat hat gjin risseltaet hawn.
Bihalve yn offisjele wedstriden waerd der ek ûnderling noch wolris hurdsyld. Sa is der yn de tiid fan de útsluting hurdsyld tusken Boorsma fan Wergea, it greatere bûterskip fan De Vries, en it 'dorp Grouw" om 80, 60 en 30 goune.
It "Doarp Grouw" woun it fier. Yn 1898 by it 50-jierrich bistean fan "Oostergoo" woun it "Doarp Grouw" de doe wol hiel rejale priis fan hûndert goune. It wie doe pûr stoarmwaer en forskate dielnimmers holden op. De stjurman Mindert Peekema hie in iepene side fan it hâlden en kearen fan it roer en de fokkenist Sytse Hans de Jong syn hannen wiene spekiepen. Wiebe Peekema
(16 jier) die hjir foar it earst oan mei. Hja passearden doe by't lavearjen yn'e Tynje yn'e earste route al fiif skippen! De route to Grou wie foarhinne: fan it nûmer yn de rjochte Grou, tonne Janssleat, tonne Sitebuorren, tonne Biggemar, tonne nije houtmole (by it bûterfabryk). De lêste route gie oan de spoarbrêge ta. Doe't der noch gjin spoar wie, lei de tonne by it Swin. Yn 1910 koft W. Peekema in izeren "Dorp Grouw", ek wer fan'e Jouwer. It skip wie 24 ton en is yn 1920 forkoft doe't de motor kaem. Dat skip docht nou noch tsjinst to Sâltkamp as ZK 37."

Wybe Minderts Peekema Sr.
(1820 - 1892)